

Паниум — Рақами се

Рӯъё ва вақти таъйиншуда: як муқоисаи нубувватӣ

Jeff Pippenger

2025-02-28

Масали даҳ духтар дар таърихи яксаду чилу чор ҳазор ба ҳарфи том такрор мегардад. Боби дуюми Ҳабаққуқ мағзи ин масалро баён мекунад, вақте ки он рӯъёро муайян месозад, ки дар охир суҳан мегӯяд.

Ман бар бурчи посбонии худ хоҳам истод, ва бар қалъа қарор хоҳам гирифт, ва чашм хоҳам дӯхт, то бубинам, ки Ў ба ман чӣ хоҳад гуфт, ва ҳангоми мазаммат шуданам чӣ ҷавоб хоҳам дод. Ва Худованд ба ман ҷавоб дода, гуфт: «Рӯъёро бинавис ва онро бар лавҳаҳо равшан нақш кун, то ҳар кӣ онро меҳонад, битавонад бишинобад. Зеро ин рӯъё ҳанӯз барои вақти муайян аст, вале дар анҷом суҳан хоҳад гуфт ва дурӯғ нахоҳад буд; агарчи таъхир намояд, онро мунтазир бош, зеро ки он ҳатман хоҳад омад, ва дер нахоҳад кард. Инак, ҷони касе ки мағрур шудааст, дар ӯ рост нест; аммо одил ба василаи имони худ зиндагӣ хоҳад кард». Ҳабаққуқ 2:1–4.

Ояти бисту ҳафтуми Донёл ёздаҳ низ «вақти муқарраршуда»-ро муайян мекунад.

Ва дили ҳар дуи ин подшоҳ ба бадкорӣ моил хоҳад буд, ва онҳо бар як суфра дурӯғ хоҳанд гуфт; аммо ин комёб нахоҳад шуд, зеро ки анҷом ҳанӯз барои вақти муқарраршуда аст. Донёл 11:27.

«Рӯъёе», ки Рум онро барқарор мекунад, барои «вақти муайяншуда» аст, ва он ду подшоҳе, ки дилашон бар бадӣ кардан аст ва бар як суфра дурӯғ мегӯянд, аломати роҳи пешгӯёнаро муайян мекунанд, ки пеш аз он ки рӯъё «суҳан гӯяд» фаро мерасад. Пеш аз вақти муайяншуда ду подшоҳ «дурӯғ» мегӯянд, ва вақте ки рӯъё дар вақти муайяншуда суҳан мегӯяд, он дурӯғ намегӯяд. Вақти муайяншуда қонуни якшанбе дар ИМА мебошад, ва мулоқот бар сари суфра оғози як давраи пешгӯёнаро нишон медиҳад. «Рӯъё» дар таърих ҳангоми қонуни якшанбе иҷро мегардад, аммо он пеш аз қонуни якшанбе барқарор карда мешавад. Ин равшан аст, зеро ба вафодорон гуфта мешавад, ки рӯъёро интизор шаванд, ва ба онҳо гуфта мешавад, ки рӯъёро эълон намоянд. Агар рӯъё ҳанӯз барқарор нашуда мебуд, онҳо наметавонистанд онро пеш аз иҷро шудани рӯъё эълон кунанд.

Ирмийё намояндаи онҳое аст, ки барои рӯъё «интизор мешаванд»:

Эй Худованд, Ту медонӣ: маро ба ёд овар ва маро тафаккуд намо, ва аз таъкибкунандагонам қасоси маро биситон; маро дар дарозҳилмии Худ аз миён мабара; бидон, ки ба хоҳири Ту маломат кашидаам. Суҳанони Ту ёфт шуданд, ва ман онҳоро хӯрдм; ва каломи Ту барои ман шодмонӣ ва сурури дилам гардид, зеро ман ба номи Ту хонда шудаам, эй Худованд Худои лашкарҳо. Дар маҷлиси масҳаракунандагон нанишастам ва шодӣ накардам; ба сабаби дасти Ту танҳо нишастам, зеро Ту маро аз ҳашм пур кардай. Чаро дарди ман ҷовидона аст, ва ҷароҳати ман бедармон, ки аз шифо

ёфтан сар метобад? Оё Ту барои ман тамоман мисли дурӯғгӯ хоҳӣ буд, ва мисли обҳое, ки ноком мегарданд? Бинобар ин, Худованд чунин мегӯяд: Агар бозгардӣ, он гоҳ туро боз хоҳам овард, ва ту ба ҳузури Ман хоҳӣ истод; ва агар гаронбаҳоро аз паст ҷудо кунӣ, ту мисли даҳони Ман хоҳӣ буд; бигзор онҳо назди ту бозгарданд, вале ту назди онҳо бозмагард. Ва Ман туро барои ин қавм девори муҳкамаи биринҷӣ хоҳам гардонид; ва онҳо бо ту хоҳанд ҷангид, вале бар ту ғолиб нахоҳанд шуд, зеро Ман бо ту ҳастам, то туро наҷот диҳам ва халос намоям, мегӯяд Худованд. Ва Ман туро аз дасти бадкорон хоҳам раҳо кард, ва туро аз дасти даҳшатнокон фидия хоҳам дод. Ирмиё 15:15–21.

Қонуни рӯзи якшанбе дар ИМА ҳамоно ҷоест, ки рамзи «ба ёд овардан» нишон дода мешавад. Ҳамоно ҷо шанбате, ки ҳамеша бояд ба ёд оварда шавад, ба масъалаи ниҳони имтиҳон табдил меёбад. Ҳамоно ҷо фоҳишаи Сур, ки фаромӯш шуда буд, ба ёд оварда мешавад. Ҳамоно ҷо Худо гуноҳҳои Бобилро ба ёд меоварад ва ба вай ҳукми дучанд медиҳад.

Аломате ки гуфтан дар он ҷо ҷой гирифтааст, қонуни якшанбе дар ИМА мебошад, зеро дар он ҷо ҳайвони заминӣ ҳамчун аждаҳо «сухан мегӯяд». Дар ҳамоно аломати роҳ ҳар дар хатти нубуввати Биллом «сухан мегӯяд». Вақте ки Яҳеи Таъмиддиханда таваллуд мешавад, падараш Закариё, ки илоҳан аз сухан гуфтан маҳдуд гардида буд, «сухан мегӯяд».

Ва чунин воқеъ шуд, ки дар рӯзи ҳаштум омаданд, то кӯдакро хатна кунанд; ва ўро ба номи падараш Закариё меҳонданд. Ва модараш ҷавоб дода, гуфт: Не; балки вай бояд Яҳё номида шавад. Ва ба вай гуфтанд: Дар миёни хешовандони ту касе нест, ки ба ин ном хонда шавад. Ва ба падараш бо ишора фаҳмонданд, ки ў меҳодад вайро ҷӣ ном ниҳанд. Ва ў лавҳаи навиштан хост ва навишта, гуфт: Номи ў Яҳёест. Ва ҳамагон дар ҳайрат монданд. Ва дарҳол даҳонаш кушода шуд, ва забонаш озод гашт, ва ў сухан гуфта, Худоро ҳамду сано мегуфт. Луқо 1:59–64.

Дар қонуни якшанбе дар Иёлоти Муттаҳида захми марговари папагӣ шифо меёбад, ва ў подшоҳии ҳаштум мешавад, ки аз ҳафт аст, ҳангоме ки ИМА, ки президенти он Доналд Трамп ҳаштумин президентест, ки аз ҳафт аст. Дар ҳамоно нуктаи замон яксаду чилу чаҳор ҳазор ҳамчун парчам барафрохта мешаванд. Яксаду чилу чаҳор ҳазор калисои ҳаштуманд, ки аз ҳафт аст. Дар қонуни якшанбе рақами ҳашт аломатгузори мешавад, ва дар рӯзи ҳаштум буд, ки Юҳанно хатна шуд ва Закариё сухан гуфт. Закариё маънои онро дорад, ки Худо «ба ёд овардааст». Қонуни якшанбе қалбакии Шанбеи ҳақиқист, ки бояд «ба ёд оварда» мешуд. Дар қонуни якшанбе фоҳишаи Сур «ба ёд оварда» мешавад. Маҳз дар қонуни якшанбе аст, ки Худо гуноҳҳои Бобилро «ба ёд меоварад» ва доварию ўро дучанд мекунад.

Ирмиё он касонеро ифода мекунад, ки ноумедии аввалро аз сар гузарониданд ва мунтазири рӯёе ҳастанд, ки таъхир мекунад. Ў мӯъминони вафодорро ифода мекунад, ки дар вақти муайян, ҳангоме ки рӯёе сухан мегӯяд ва дурӯғ намегӯяд, даҳони Худо мегарданд. Рӯёе, ки дар вақти муайян сухан мегӯяд, пеш аз он ду подшоҳ аст, ки назди як миз ба якдигар дурӯғ мегӯянд. Он ҳодиса пеш аз қонуни якшанбе воқеъ мешавад ва бинобар ин дар таърихи Панийум, чунон ки дар оятҳои сездаҳ то понздаҳ баён шудааст, руҳ медиҳад, ки ҳамоно давраест, ки дар он «ғоратгарони қавм» «рӯёе»-ро барпо мекунад.

Ва дар он айём, бисёре бар зидди подшоҳи ҷануб бархоста хоҳанд истод; ва низ ғоратгарони қавми ту худро боло хоҳанд бардошт, то рӯёро барқарор созанд; аммо онҳо фурӯ хоҳанд афтод. Дониёл 11:14.

«Ғоратгарон» Рим мебошанд, ва Рим дар айёми охир католикӣ аст. Папа рӯёро барпо месозад, ва инро ӯ дар давраи андак пеш аз қонуни якшанбе анҷом медиҳад. Ӯ ин корро бо миёнаравӣ дар ҷанги Паниум, ки дар он Трамп бар Путин ғолиб меояд, ба ҷо меоварад. Ин ҷанг дар соли 200 то милод рух дод, ҳамоно соли ки Рими бутпараст ба таърихи нубувват ворид гардид. Помпейи Бузург Уршалиро дар соли 63 то милод тасхир кард. Ин воқеа дар ҷараёни юриши ӯ дар Шарк, ҳангоме ки ӯ дар ҷанги шаҳрвандӣ байни бародарони Ҳасмонӣ — Ҳирқануси II ва Аристовули II — даҳлат намуд, ба вукӯъ пайваст. Помпей ҷониби Ҳирқануси II-ро гирифт, Уршалиро муҳосира кард ва билоҳира пас аз муҳосираи семоҳа шаҳро забт намуд. Ин поёни истиклолияти Яҳудия ва оғози ҳукмронии Рим бар он минтақа буд, ки баъдтар ба вилояте зери ҳукмронии Рим табдил ёфт.

Пеш аз қонуни якшанбе, папа ба таърихе, ки бо ҷанги Панийум вобаста аст, даҳлат мекунад. Вақте ки ӯ ба таърихи нубувватӣ ворид мешавад, зуҳури ӯ рӯёро барқарор месозад; ҳамоно рӯёро, ки ҳанӯз дар «вақти муқарраршуда»-и қонуни якшанбе дар ИМА «сухан хоҳад гуфт». Он «рӯёе», ки тахир кард, ҳамоно пешгӯии ноком аст, ки оғози замони тахирро дар масали даҳ бокира нишон дод. Он ҳамчунин расидани ғариштаи дуҷоми се ғариштаи Ваҳӣ ҷордахуро нишон дод. Пешгӯии нокоме, ки давраи интизориро оғоз бахшид, ва ташвиқе ба «интизор шудан» барои амалӣ шудани он, ҳарчанд ки он ба тахир афтод.

Дар таърихи миллериён вақти тахир дар маҷлиси хаймагии Эксетер аз 12 то 17 августи соли 1844 ба анҷом расид. Ноумедие, ки бар асари пешгӯии ноком ба вучуд омада буд, давраи интизориро оғоз намуд, ки мақсадаш тақмил додани ҳислат дар ду гурӯҳи бокирагон буд; ва баъд аз он шарҳи пешгӯии пештар нокомомада ғаро расид. Шарҳе, ки дар Эксетер дода шуд, ҷузъиёти марбут ба рӯёро дар вақти иҷро шудани он муайян месозад. Ҳамин хусусиятхоро инчунин дар боби шонздаҳуми Инҷили Матто метавон дид, вақте ки Масеҳ шогирдони Худро ба Қайсарияи Филиппӣ бурд. Аз ҳамоно лаҳза ба баъд Масеҳ ба шогирдон бевосита таълим дод, ки дар салиб ҷӣ воқеъ хоҳад шуд.

Аз ҳамоно вақт Исо ба шогирдони Худ нишон додан гирифт, ки бояд ба Ерусалим биравад ва аз дасти пирон, саркоҳинон ва китобдонон азобҳои бисёр бикашад, ва кушта шавад, ва дар рӯзи сеюм эҳё гардад. Матто 16:21.

Бояд қайд кард, ки ояти ҳоло иқтибосшуда миёни он меояд, ки Исо муайян намуд Петрус дар шинохти Исо ҳамчун Масеҳ, Писари Худои зинда, аз ҷониби Рӯҳулқудс роҳнамоӣ шуда буд. Сипас, вақте ки Масеҳ ба онҳо дар бораи салиби оянда таълим доданро оғоз кард, Петрус ба ин паём муқобилат намуд ва Масеҳ Петрусро шайтон хонд. Паёме, ки ҳангоме ки рӯё барқарор мегардад, кушода мешавад, ду синфи парастандагонро ба вучуд меорад, ки ҳар ду бо Петрус намоёндагӣ мешаванд.

Қайсарияи Филиппӣ ҳамон Паниум аст, ва ҳар ду дар хати Масеҳ ба вақти таъйиншудаи салиб, дар таърихи миллерӣ ба 22 октябри соли 1844, ва имрӯз ба қонуни якшанбе мебаранд. Паниум, Қайсарияи Филиппӣ ва маҷлиси хаймавии Экзетер як ҳамон нишонаи роҳи пешгӯёна мебошанд. Маҳз дар ҳамин нишонаи роҳ рӯё бо ворид гардидани папа ба ривоят муқаррар мешавад. Муҳкам гардидани рӯё пеш аз вақти таъйиншуда воқеъ мегардад, зеро Қайсарияи Филиппӣ пеш аз салиб буд, маҷлиси хаймавии Экзетер пеш аз 22 октябри соли 1844 буд, ва Паниум дар соли 200 то м. пеш аз он буд, ки Помпей дар соли 63 то м. Ерусалимро тасхир кард. Чанде пеш аз қонуни якшанбе дар ИМА, папа, ки ғоҳишаи Сур аст, ошкоро ба таърихи пешгӯёна ворид хоҳад шуд. Вақте ки ӯ чунин кунад, рӯё муқаррар мешавад.

Рӯё дар ҷанги сеюми ниёбатии боби ёздаҳ устувор гардонида шудааст. Ҷанги ниёбатии аввал ҷанги ниёбатии охириноро тасвир мекунад, бинобар ин ҷанги ниёбатии охирин ҳамон хусусиятҳои нубувватиро, ки ҷанги аввал дошт, доро хоҳад буд. Подшоҳи ҷануб, ки дар номи Владимир ифода ёфтааст, ва маънояш ҳокими ҷамоат аст, ба воситаи иттиҳоди миёни папа ва президенти Иёлотҳои Муттаҳидаи Амрико рӯфта мешавад. Папаи ниҳой ҳаштуме хоҳад буд, ки аз миёни он ҳафт аст, дар иҷрои Ваҳй боби ҳабдаҳ, ва президенти охирино низ ҳаштуме хоҳад буд, ки аз миёни он ҳафт аст, ҳамчунин парчамбардори саду чилу чор ҳазор.

Муносибати байни поп ва президент дар оғоз «иттиҳоди маҳфӣ» буд, ва иттиҳоди президенти ҳаштум ва ниҳой бо поп низ «маҳфӣ» хоҳад буд, зеро дар ин давра ғоҳишаи Сур ба таври нубувватӣ «фаромӯш» мешавад. Иттиҳоди байни Рейган ва Поп Иоанн Павели II маҳфӣ буд, вале ҳамзамон поп ба шинохтатарин чехра дар рӯи замин табдил ёфт. Он чи дар бораи ғоҳишаи Сур, ки бо ҳамаи подшоҳони замин зино мекунад, «фаромӯш» мешавад, хусусияти муайяни папагӣ аст, ки ҳамаи гуноҳҳои ӯро дар як категорияи исён дарбар мегирад. Он хусусият даъвои калисоҳои католикӣ ба «маъсумият аз хато» аст. Ин воқеият барои дидан ҷунон муҳим аст, ки ман ҳоло ин мақоларо бо як боб аз Хоҳар Уайт ба анҷом мерасонам. Мо ин мавзӯро дар мақолаи оянда идома хоҳем дод, вале ҳангоме ки боби зеринро аз «Муборизаи Бузург» меҳонед, дар хотир доред, ки қариб ҳамаи аъзои қобили Трамп католики румӣ ҳастанд, бо омехтае аз пантикостализм ва таъсири ҳамешаҳозири Франклин Грэм, ки ба наздикӣ барои дуоҳои оммавӣ ба хотири зиддимасеҳи нубуввати Китоби Муқаддас даъват кард.

«Озодии вичдон зери таҳдид»

«Ҳоло протестантҳо нисбат ба солҳои пеш ба румпарастӣ бо маротиб бештар мусоидат менамоянд. Дар он кишварҳое, ки католикӣ нуфузи ғолиб надорад ва папагароянд, барои ба даст овардани таъсир, роҳи оштиҷӯнаро пеш гирифтаанд, бепарвой нисбат ба таълимоте, ки калисоҳои ислоҳшударо аз иерархияи папавӣ ҷудо месозанд, рӯ ба афзоиш аст; андеша ҳарчи бештар паҳн мегардад, ки, охир, мо дар масъалаҳои ҳаётан муҳим он қадар фарқе надорем, ҷунон ки гумон бурда мешуд, ва андаке гузашт аз ҷониби мо моро ба ҳамдигарфаҳмии беҳтаре бо Рум мерасонад. Замоне буд, ки протестантҳо озодии вичдонро, ки бо чунин қимати гарон харидорӣ шуда буд, бисёр гаронбаҳо мешумориданд. Онҳо ба фарзандони худ меомӯзонданд, ки аз поппарастӣ

нафрат дошта бошанд, ва бар он буданд, ки чустани Ҳамоҳангӣ бо Рум хиёнат ба Худо хоҳад буд. Вале андешаҳои иброншавандаи имрӯз то чӣ андоза аз он фарқ доранд!»

«Ҳомиёни папагарӣ эълон медоранд, ки калисо бадном карда шудааст, ва ҷаҳони протестантӣ майл дорад ин иддаоро бипазирад. Бисёриҳо пофишорӣ мекунанд, ки аз рӯйи зулумот ва аблаҳиятҳое, ки ҳукмронии онро дар тӯли асрҳои ҷоҳилият ва торикӣ нишон медоданд, калисои имрӯзаро доварӣ кардан ноинсофист. Онҳо бераҳмии ваҳшатноки онро натиҷаи ваҳшонияти он замонҳо шумурда, иддао мекунанд, ки таъсири тамаддуни муосир эҳсосоти онро дигаргун сохтааст.»

«Оё ин ашхос даъвои маосумиятро, ки ин қудрати мутақаббир дар тӯли ҳаштсад сол пеш ниҳода буд, фаромӯш кардаанд? Ин даъво на танҳо тарк нашудааст, балки дар асри нуздаҳум бо қатъияти бештар аз ҳар вақти пешин тасдиқ гардидааст. Чун Рум изҳор медорад, ки «калисо ҳаргиз хато накардааст; ва мувофиқи Навиштаҳо ҳаргиз ҳам хато нахоҳад кард» (John L. von Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, book 3, century II, part 2, chapter 2, section 9, note 17), пас чӣ гуна метавонад аз усулҳое даст кашад, ки рафтори онро дар асрҳои гузашта роҳбарӣ мекарданд?»

«Калисои папавӣ ҳаргиз даъвои худро ба бемалолӣ тарк нахоҳад кард. Ҳар он чи вай дар таъқиби касоне, ки ақидаҳои расмӣ ӯро рад мекунанд, анҷом додааст, дуруст мешуморад; ва оё, агар фурсат пеш ояд, ҳамон амалҳоро боз такрор намекунад? Бигзор маҳдудиятҳое, ки ҳоло аз ҷониби ҳукуматҳои дунявӣ бар ӯ таҳмил шудаанд, бардошта шаванд ва Рум ба қудрати пешинаи худ барқарор гардад, он гоҳ ба зудӣ эҳёи зулму таъқиби вай рӯй хоҳад дод.»

«Нависандаи маъруф дар бораи мавқеи иерархияи папавӣ нисбат ба озодии вичдон, ва дар бораи хатарҳое, ки махсусан ба Иёлотҳои Муттаҳида аз муваффақияти сиёсати он таҳдид мекунанд, чунин мегӯяд: “Бисёранд касоне, ки майл доранд ҳар гуна тарс аз католикияти румиро дар Иёлотҳои Муттаҳида ба таассуб ё қудакӣ нисбат диҳанд. Чунин касон дар хусусият ва мавқеи румгарой чизе намебинанд, ки ба муассисаҳои озоди мо душманона бошад, ё дар афзоиши он чизе намебанд, ки моёи бонги хатар бошад. Пас, биёед нахуст баъзе аз усулҳои бунёдии ҳукумати худро бо усулҳои Калисои Католикӣ муқоиса кунем.”»

«Конститутсияи Иёлотҳои Муттаҳидаи Амрико озодии вичдонро қафолат медиҳад. Ҳеҷ чиз аз ин азизтар ё бунёдитар нест. Поп Пийи IX, дар Номаи Энцикликии худ аз 15 августи соли 1854, гуфтааст: “Таълимот ё ҳазёнҳои бемаъниву хатокоронае, ки ба ҳимояи озодии вичдон бардошта мешаванд, хатои бисёр вабоангезанд — вабое, ки аз миёни ҳама, дар давлат, бештар аз ҳама бояд аз он ҳаросид.” Ҳамон поп, дар Номаи Энцикликии худ аз 8 декабри соли 1864, бар ‘ононе ки озодии вичдон ва ибодати диниро тасдиқ мекунанд’, инчунин бар ‘ҳамаи касоне ки бар онанд, ки калисо набояд зӯрро ба кор барад’, лаънат эълон кард.»

«Оҳанги ҳоси Рум дар Иёлотҳои Муттаҳида ба ҳеҷ вачҳ тағйири дилро намефаҳмонад. Ў он ҷо таҳаммулпазир аст, ки нотаваҷ аст. Епископ О’Коннор мегӯяд: “Озодии динӣ фақат то он вақт таҳаммул карда мешавад, ки амали баръаксро бидуни хатар барои

чаҳони католикӣ ба иҷро даровардан мумкин гардад.”... Архиепископи Сент-Луис боре гуфта буд: “Бидъат ва беимонӣ ҷинойтҳоянд; ва дар кишварҳои масеҳӣ, мисли Италия ва Испания, масалан, ки дар он ҷо ҳамаи мардум католиканд ва дини католикӣ бахши ҷудонашавандаи қонуни кишвар аст, онҳо мисли дигар ҷинойтҳо ҷазо дода мешаванд.”...»

«Ҳар як кардинал, архиепископ ва епископ дар Калисои католикӣ савганди садоқат ба папиро ёд мекунад, ки дар он суҳанони зерин омадаанд: “Бидъаткорон, ҷудоиандозон ва исёнгарон бар зидди хоҷаи мазкури мо (папа), ё ворисони пешгуфтаи ӯро, ман то ҳадди ниҳии тавонам таъкиб намуда, муқовимат хоҳам кард.” —Josiah Strong, Our Country, ch. 5, pars. 2–4.»

«Дуруст аст, ки дар иттиҳоди католикии Рум масеҳиёни ҳақиқӣ вучуд доранд. Ҳазорон нафар дар он калисо мувофиқи беҳтарин нуре, ки доранд, ба Худо хизмат мекунанд. Ба онҳо дастрасӣ ба Каломи Ӯ иҷозат дода намешавад, ва бинобар ин онҳо ҳақиқатро дарк намекунанд. Онҳо ҳаргиз тафовутро миёни хизмати зиндаи дил ва гардиши танҳо шаклҳо ва маросимҳо надидаанд. Худо ба ин ҷонҳо, ки дар имоне гумроҳкунанда ва қонеънасос набуда тарбия ёфтаанд, бо меҳрубонии пур аз шафқат менигарад. Ӯ хоҳад кард, ки шуоъҳои нур ба торикии ғафсе, ки онҳоро ихота кардааст, раҳна кунанд. Ӯ ҳақиқатро ба онҳо ошкор хоҳад кард, чунон ки он дар Исо ҳаст, ва бисёре ҳанӯз мавқеи худро бо қавми Ӯ хоҳанд гирифт.

«Аммо католикигарой ҳамчун як низом имрӯз низ, ҳамонанди ҳар давраи пешини таърихи худ, бо Инчили Масеҳ ҳеҷ созгор нест. Калисоҳои протестантӣ дар торикии бузурганд; вагарна онҳо аломатҳои замонро дарк мекарданд. Калисои Рум дар нақшаҳо ва усулҳои амали худ домани бас фарох дорад. Вай ҳар василаеро ба қор мебарад, то нуфузи худро густариш диҳад ва қудрати худро афзун гардонад, дар омодагӣ барои низои шадид ва қотелонае, ки ба воситаи он боз идораи ҷаҳонро ба даст оварад, таъкиботро аз нав барқарор кунад ва ҳар он чиро, ки протестантизм анҷом додааст, барҳам занад. Католикият аз ҳар сӯ мавқеъ ба даст меорад. Ба афзоиши шумораи калисоҳо ва ибодатгоҳҳои он дар кишварҳои протестантӣ назар кунед. Ба маҳбубияти қоллечҳо ва семинарияҳои он дар Амрико нигоҳ кунед, ки протестантҳо ба таври васеъ аз онҳо пуштибонӣ мекунанд. Ба рушди расмиятпарастӣ дар Англия ва ба гузаштани зуд-зуд афрод ба сафи католикони назар кунед. Ин ҷизҳо бояд изтиробӣ ҳар касеро, ки усулҳои поки Инчилро гиромӣ медорад, бедор созанд.»

«Протестантон бо поппарастиро таҳриф карда, ба он ҳимояву тараххум нишон додаанд; онҳо ба созишҳо ва гузаштҳои даст задаанд, ки ҳуди пайравони папизм аз дидани онҳо дар ҳайрат мемонанд ва онҳоро дарк карда наметавонанд. Одамон ҷашмони худро бар ҳислати ҳақиқии румият ва бар ҳатарҳое, ки аз ҳукмронии он бояд интизор буд, мебарданд. Мардум бояд бедор карда шаванд, то ба пешравиҳои ин душмани бисёр ҳатарноки озодии шахрвандӣ ва динӣ муқовимат намоянд. »

«Бисёре аз протестантҳо мепиндоранд, ки дини католикӣ ҷолиб нест ва ибодати он даври якнавохту бемаъноӣ маросимхост. Дар ин ҷо онҳо иштибоҳ мекунанд. Гарчанде ки ромигарӣ бар фиреб бино ёфтааст, он қаллобии дағал ва ноустувор нест. Хидмати

дини Калисои Рум маросимест бисёр таъсирбахш. Намои пуршукӯҳ ва ойинҳои чиддии он хиссиёти мардумро мафтун месозад ва овози ақл ва вичдонро ҳомӯш мекунад. Чашм мафтун мегардад. Калисоҳои боҳашамат, роҳпаймоиҳои пуршукӯҳ, қурбонгоҳҳои заррин, зиёратгоҳҳои ҷавоҳирнишон, мусаввараҳои баргузида ва ҳайкалтарошии нафис ба муҳаббати зебӣ муроҷиат мекунанд. Гӯш низ тасхир мегардад. Мусиқии он бемисл аст. Оҳангҳои ғании узви садобаланди амиқнаво, ки бо навои овозҳои бисёр даромехта, ҳангоми танин андохтан дар зерӣ гумбазҳои баланд ва долонҳои сутундори катедраҳои бузургии он, наметавонанд зехро бо ҳайбат ва эҳтиром мутаассир насозанд.»

«Ин шукӯҳи зоҳирӣ, ҳашамат ва маросимпарастӣ, ки фақат орзуҳои ҷони аз гуноҳ беморро ба истехзо мегирад, далели фасоди ботинист. Дини Масеҳ барои тавсия додани худ ба ҷунин ҷозибҳо ниёз надорад. Дар нуре, ки аз салиб метобад, масеҳияти ҳақиқӣ ҷунон пок ва дилрабо, ки ҳеҷ ороиши зоҳирӣ наметавонад арзиши ҳақиқии онро афзун гардонад. Он зебоии муқаддасият, рӯҳи ҳалим ва ором аст, ки назди Худо арзиш дорад.

«Дурахшони услуб на ҳамеша нишонаи тафаккури пок ва олист. Тасаввуроти воло дар бораи санъат, нозукии латофати завқ, бисёр вақт дар зехнҳои вучуд доранд, ки заминӣ ва нафсонӣ мебошанд. Шайтон аксар вақт аз онҳо истифода мебарад, то одамро водор созад, ки заруратҳои ҷонро фаромӯш кунанд, зиндагии ояндаи ҷовидонаро аз назар дур намоянд, аз Ёвари бепояни худ рӯй гардонанд ва танҳо барои ин ҷаҳон зиндагӣ кунанд.»

«Дини зоҳирпарастӣ барои дили навнашуда ҷолиб аст. Шукӯҳу маросими ибодати католикӣ дорои қувваи фиребанда ва афсункунанда аст, ки ба василаи он бисёриҳо фирефта мешаванд; ва онҳо Калисои Румро чун худӣ дарвозаи осмон мешуморанд. Ба ғайр аз онҳое ки пойҳои худро бар таҳкурсии ҳақиқат устуворона ниҳодаанд ва дилҳояшон бо Рӯҳи Худо нав шудааст, ҳеҷ кас аз таъсири вай эмин нест. Ҳазорон нафаре ки дониши таҷрибавии Масеҳро надоранд, ба пазируфтани суратҳои худотарсӣ бе қуввати он роҳнамун хоҳанд шуд. Ҷунин дин маҳз ҳамон чизест, ки тӯдаҳои мардум орзу доранд.

«Даъвои калисо ба ҳуқуқи бахшидан боиси он мегардад, ки католик худро дар гуноҳ қардан озод ҳис кунад; ва ғаризаи эътироф, ки бе он бахшоиши вай дода намешавад, низ ба шарорат иҷозат додан майл мекунад. Он касе ки пеши инсонӣ сукутқарда зону мезанад ва дар эътироф андешаҳо ва ҳаёлотҳои ниҳонии дили худро мекушояд, мардонагии худро паст мезанад ва ҳар як ғаризаи начиби ҷони худро хор мегардонад. Ҳангоми ошкор сохтани гуноҳҳои зиндагии худ ба коҳин,—ба як инсонӣ хатокор, гуноҳкор ва фониё, ки бисёр вақт бо шаробнӯшӣ ва фиску фучур фасод ёфтааст,—меъёри ахлоқии ӯ паст карда мешавад, ва дар натиҷа ӯ олуи мегардад. Тасаввури ӯ дар бораи Худо то ба шабоҳати башарияти сукутқарда паст карда мешавад, зеро коҳин ҳамчун намояндаи Худо меистад. Ин эътирофи таҳқиромезии инсон ба инсон он чашмаи ниҳониест, ки аз он бисёре аз бадие ҷорӣ шудааст, ки ҷаҳонро олуи месозад ва онро барои ҳалокати ниҳойи омода мекунад. Аммо барои он касе ки худписандӣ ва айшпарастиро дӯст медорад, эътироф қардан ба як инсонӣ фониё дигар хушояндтар аст аз он ки ҷони худро ба Худо бикшояд. Барои табиати инсонӣ адои кафорат писандидатар аст аз даст кашидан аз гуноҳ; бо палос ва газна ва занҷирҳои азиятовар

чисмро фарсудан осонтар аст аз он ки шахватҳои ҷисмониро маслӯб созад. Гарон аст он ҷӯе, ки дили ҷисмонӣ омода аст бардорад, ба ҷойи он ки ба ҷӯи Масеҳ гардан ниҳод.»

Дар миёни Калисои Рум ва калисои яҳудиён дар замони нахустин омадани Масеҳ шабоҳати ҷолибе вучуд дорад. Дар ҳоле ки яҳудиён пинҳонӣ ҳар як принципи қонуни Худоро поймол мекарданд, онҳо зоҳиран дар риояи аҳкоми он саҳтгир буданд ва бар он талабот ва анъанаҳои бора мекарданд, ки итоатро дарднок ва гарон месохтанд. Чунон ки яҳудиён даъво мекарданд, ки қонунро эҳтиром менамоянд, ҳамин тавр пайравони Рум низ даъво мекунанд, ки салибро гиромӣ медоранд. Онҳо рамзи азобҳои Масеҳро баланд мебардоранд, вале дар зиндагии худ Ёро, ки он рамз намояндагии Ёро мекунад, инкор менамоянд.

«Папистҳо бар калисоҳои худ, бар қурбонгоҳҳои худ ва бар либосҳои худ салибҳо мегузоранд. Дар ҳама ҷо нишони салиб дида мешавад. Дар ҳама ҷо ба он зоҳиран эҳтиром гузошта шуда, он боло бурда мешавад. Аммо таълимоти Масеҳ зерӣ тӯдаи анъанаҳои бемаънӣ, тафсириҳои дурӯғин ва талаботи саҳт дафн шудаанд. Суханони Начотдиҳанда дар бораи яҳудиёни мутаассиб ба роҳбарони Калисои Католикии Рум бо қувваи боз ҳам бештар татбиқ мешаванд: “Борҳои гарон ва тоқатфарсоро мебардоранд ва бар дӯши мардум мегузоранд; аммо ҳуди онҳо намеҳаҷанд онҳоро ҳатто бо як ангушти худ ҷунбонанд.” Матто 23:4. Қонҳои вичдондор дар тарси доимӣ нигоҳ дошта мешаванд, зеро аз ғазаби Худои ранҷида ҳарос доранд, дар ҳоле ки бисёре аз аркони калисо дар айшу нӯш ва лаззатҷӯии шахвонӣ зиндагӣ мекунанд.»

Парастии тасвирҳо ва осороти муқаддас, тавассул ба муқаддасон ва болобардории папа ҳилаҳои Шайтонанд, то зеҳни мардумро аз Худо ва аз Писари Ё дур созанд. Барои ба ҳалокати онҳо расидан, вай меқӯшад тавачҷуҳи онҳоро аз Ё, ки танҳо ба василаи Ё метавонанд начот ёбанд, баргардонад. Ё онҳоро ба ҳар чизе равона хоҳад кард, ки метавонад ба ҷойи Он Касе гузошта шавад, ки гуфтааст: «Назди Ман биед, эй ҳамаи заҳматкашон ва гаронборон, ва Ман ба шумо оромӣ хоҳам бахшид». Матто 11:28.

«Ин кӯшиши доимии Шайтон аст, ки ҳислати Худо, моҳияти гуноҳ ва масъалаҳои воқеие, ки дар баҳси бузург дар миёнанд, ба таври нодуруст муаррифӣ намояд. Софистикаи ӯ ўҳдадорӣи шариати илоҳиро коҳиш медиҳад ва ба одамон барои гуноҳ кардан иҷозат мебахшад. Ҳамзамон ӯ онҳоро водор месозад, ки тасаввуроти бардурӯғро дар бораи Худо дар дил нигоҳ доранд, то ки ба Ё на бо муҳаббат, балки бо тарс ва нафрат назар кунанд. Бераҳмие, ки ба ҳислати ҳуди ӯ хос аст, ба Офаридгор нисбат дода мешавад; он дар низомҳои динӣ таҷассум меёбад ва дар шаклҳои ибодат ифода карда мешавад. Ҳамин тавр, зеҳни одамон кӯр карда мешавад, ва Шайтон онҳоро ҷун абзорҳои худ ба даст меорад, то бар зидди Худо ҷанг кунанд. Бо тасаввуроти таҳрифёфта дар бораи сифатҳои илоҳӣ, миллатҳои бутпараст ба ин бовар оварда шуданд, ки барои ба даст овардани ризоияти Илоҳият қурбонҳои инсонӣ заруранд; ва бераҳмиҳои даҳшатангез зерӣ шаклҳои гуногуни бутпарастӣ содир гардидаанд.»

«Калисои католикии Рум, ки шаклҳои бутпарастӣ ва масеҳиятро ба ҳам овардааст, ва, мисли бутпарастӣ, ҳислати Худоро нодуруст нишон додааст, ба амалияҳои рӯй овардааст, ки аз лиҳози бераҳмӣ ва ваҳшатангезӣ камтар аз он нестанд. Дар рӯзҳои

хукмронии Рум, асбобҳои шиканча вучуд доштанд, то ки ба таълимотҳои он итоатро маҷбур созанд. Барои онҳое, ки ба даъвоҳои он тан наметоданд, сутуни сӯзондан буд. Қатли омҳое буданд дар миқёсе, ки ҳаргиз маълум нахоҳанд шуд, то он даме ки дар доварӣ ошкор гарданд. Рутбадорони калисо, зери роҳбарии Шайтон, ки оғои онҳо буд, меомӯхтанд, то василаҳое ихтироъ кунанд, ки аз онҳо шиканчаи то ҳадди имкон аз ҳама бештар ба вучуд ояд ва дар аини замон ҳаёти қурбониро ба поён нарасонад. Дар бисёр мавридҳо ин раванди ҷаҳаннамӣ то ниҳоят ҳадди тоқати инсон такрор мешуд, то он даме ки табиат аз мубориза даст мекашид ва азобкашида маргро ҳамчун раҳиши ширин истикбол мекард.»

«Ин буд сарнавишти муҳолифони Рум. Ва барои пайравони худ вай интизоми тозиёна, гуруснагии азобовар ва риёзатҳои ҷисмонӣ дар ҳар шакли тасаввурпазир ва дилбеморкунандаро дошт. Барои ба даст овардани илтифоти Осмон, тавбакунандагон бо вайрон кардани қонунҳои табиат қонунҳои Худоро низ вайрон мекарданд. Ба онҳо меомӯзонданд, ки риштаҳое, ки Ё барои баракат додан ва шод гардондани иқомати заминии инсон ба вучуд овардааст, бигсанд. Гӯристон миллионҳо қурбониёро дар бар дорад, ки умри худро дар кӯшишҳои беҳуда барои фурӯ нишондани майлҳои табиӣ худ ва сарқӯб кардани ҳар андеша ва ҳар эҳсоси ҳамдардӣ нисбат ба ҳамнависи худ, ҳамчун чизе ки барои Худо таҳқиромез аст, сипарӣ карданд.»

"Агар мо хоҳиш дошта бошем, ки бераҳмии қотеъонаи Шайтонро, ки дар тӯли садҳо сол зоҳир гардидааст, на дар миёни онҳое ки ҳеҷ гоҳ дар бораи Худо нашунидаанд, балки дар ҳуди марказ ва дар тамоми паҳноии ҷаҳони масеҳият, дарк намоем, пас танҳо кофист ба таърихи румият назар афканем. Тавассути ин низоми азими фиреб мири шарорат мақсади худро амалӣ месозад, яъне ба Худо беобрӯӣ овардан ва инсонро ба бадбахти гирифтӣ кардан. Ва ҳангоме ки мебинем, ки ӯ чӣ гуна муваффақ мешавад худро пинҳон созад ва кори худро ба воситаи роҳбарони калисо анҷом диҳад, метавонем беҳтар дарк кунем, ки чаро ӯ нисбат ба Китоби Муқаддас чунин нафрати бузург дорад. Агар он Китоб ҳонда шавад, раҳмат ва муҳаббати Худо ошкор хоҳад гардид; дида хоҳад шуд, ки Ё ҳеҷ яке аз ин бори гаронро бар дӯши одамон намегузорад. Ҳамаи он чи Ё талаб мекунад, дили шикаста ва пушаймон, рӯҳи фурӯтан ва итоаткор аст."

«Масеҳ дар ҳаёти Худ ҳеҷ намунае намедиҳад, ки мардон ва занон худро дар дайрҳои маҳкам созанд, то барои осмон муносиб гарданд. Ё ҳаргиз таълим намодааст, ки муҳаббат ва ҳамдардӣ бояд фурӯ нишонда шаванд. Дили Наҷотдиҳанда аз муҳаббат лабрез буд. Ҳар қадар инсон ба камоли ахлоқӣ наздиктар шавад, ҳамон қадар эҳсосоти ӯ нозуктар, дарки ӯ нисбат ба гуноҳ тезтар, ва ҳамдардии ӯ ба азиятдидагон амиқтар мегардад. Папа даъво мекунад, ки ӯ ноиби Масеҳ аст; аммо хислати ӯ чӣ гуна метавонад бо хислати Наҷотдиҳандаи мо муқоиса шавад? Оё Масеҳро ягон бор мешинохтанд, ки одамонро ба зиндон ё ба шиканча бисупорад, зеро онҳо ба Ё, чун Подшоҳи осмон, эҳтиром намегузоштанд? Оё овози Ё шунида мешуд, ки онҳое, ки Ёро қабул намекарданд, ба марг маҳкум кунанд? Вақте ки аҳли як деҳаи сомариягӣ Ёро бо безъитиноӣ пешвоз гирифтанд, хавворӣ Юҳанно аз ҳашм пур шуд ва пурсид: "Эй Худованд, оё меҳохӣ, ки амр кунем оташ аз осмон фуруд ояд ва онҳоро нобуд созад, чунон ки Илос кард?" Исо ба шогирди Худ бо шафқат нигариста, рӯҳи сангдилонии Ёро

мазаммат намуда, гуфт: “Зеро Писари Одам на барои он омадааст, ки чони одамонро ҳалок кунад, балки то начот диҳад”. Луқо 9:54, 56. Чӣ қадар аз рӯҳи Масеҳ фарқ мекунад рӯҳи он касе ки худро ноиби Ӯ мешуморад.»

«Калисои Рум ҳоло худро ба ҷаҳон бо зоҳири хуш менамояд ва бо узрҳои сабти бераҳмиҳои даҳшатноки худро мепӯшонад. Вай худро ба либосҳои монанди Масеҳ оростааст; аммо тағйир наёфтааст. Ҳар усули папагӣ, ки дар асрҳои гузашта вучуд дошт, имрӯз низ вучуд дорад. Таълимоте, ки дар ториктарин асрҳо сохта шудаанд, ҳанӯз ҳам нигоҳ дошта мешаванд. Ҳеҷ кас худро фирефта накунад. Ҳамон папагӣ, ки протестантҳо ҳоло то ин андоза омодаанд ба он эҳтиром гузоранд, ҳамонест, ки дар рӯзҳои Ислоҳот бар ҷаҳон ҳукмронӣ мекард, вақте ки мардони Худо, бо хатари ҷонҳои худ, бархостанд, то шарорати онро фош намоянд. Ӯ ҳамон такаббур ва даъвои мағруронаеро дорад, ки бар подшоҳон ва мирон ҳукм меронд ва ҳуқуқҳои хоси Худоро барои худ талаб мекард. Рӯҳи вай имрӯз аз он вақте ки озодии инсонро сарқӯб мекард ва муқаддасони Ҳаққи Таолоро мекушт, ҳеҷ камтар бераҳм ва мустабид нест.»

«Папагӣ айнан ҳамон аст, ки нубувват эълон карда буд, ки ӯ хоҳад буд, яъне иртидоди замонҳои охир. 2 Таслӯникиён 2:3, 4. Қисме аз сиёсати ӯ ин аст, ки он гуна симое бар худ гирад, ки мақсади ӯро беҳтар амалӣ созад; аммо зери ин намуди тағйирпазири хамелеон ӯ заҳри тағйирнопазири морро пинҳон медорад. Ӯ эълон мекунад: «Бо бидъаткорон, ё бо касоне ки ба бидъат гумонбар мешаванд, набояд вафо нигоҳ дошт» (Lenfant, volume 1, page 516). Оё ин қудрат, ки таърихи ҳазорсолаи он бо хуни муқаддасон навишта шудааст, акнун бояд ҳамчун як қисми калисои Масеҳ эътироф гардад?»

«Бесабаб нест, ки дар кишварҳои протестантӣ чунин даъво пеш гузошта шудааст, ки католицизм нисбат ба замонҳои пешин аз протестантизм камтар фарқ дорад. Тағйироте ба амал омадааст; аммо ин тағйирот дар папагӣ нест. Католицизм воқеан ба қисми зиёди он протестантизме, ки ҳоло вучуд дорад, монанд аст, зеро протестантизм аз айёми Ислоҳгарон то ба ин дараҷа таназзул кардааст.

«Чун калисоҳои протестантӣ дар ҷустуҷӯи ризоияти ҷаҳон будаанд, хайрҳои козиб ҷашмони онҳоро кӯр кардааст. Онҳо намебинанд, ки дуруст аст дар бораи ҳар бадӣ нек гумон бурдан, ва дар натиҷаи ногузир онҳо ниҳоят дар бораи ҳар некӣ бад гумон хоҳанд бурд. Ба ҷойи он ки дар ҳимояи он имоне, ки як бор ба муқаддасон супурда шуда буд, устувор биистанд, онҳо акнун, гӯё, аз Рум барои андешаи ба назари онҳо беҳайронашон нисбат ба вай узр мепурсанд ва барои таассуби худ бахшиш металабанд.»

Синфи бузурге, ҳатто аз миёни онҳое ки ба католикияти румӣ бо назари мусоид наменигаранд, аз қудрат ва нуфузи он хатари андаке дарк мекунанд. Бисёриҳо таъкид менамоянд, ки торикӣ фикрӣ ва ахлоқие, ки дар тӯли асрҳои миёна ҳукмфармо буд, ба паҳн гардидани таълимот, ҳуруфот ва зулми он мусоидат кард, ва ин ки зеҳни болотари замони муосир, густариши умумии дониш ва афзоиши озодандешӣ дар масъалаҳои дин эҳёи таҳаммулнопазирӣ ва истибдодро номумкин месозад. Худи андешаи он ки чунин вазъе дар ин асри мунаввар вучуд хоҳад дошт, мавриди истехзо қарор мегирад. Дуруст аст, ки нури бузурге — фикрӣ, ахлоқӣ ва динӣ — бар ин насл метобад. Дар саҳифаҳои

кушодаи Каломи муқаддаси Худо, нур аз осмон бар ҷаҳон фурӯ рехтааст. Аммо бояд дар хотир дошт, ки ҳар қадар нури атошуда бештар бошад, ҳамон қадар торикӣ барои онҳое бузургтар аст, ки онро таҳриф намуда рад мекунанд.

«Омӯзиши Китоби Муқаддас бо рӯҳи дуо ба протестантҳо ҳислати ҳақиқии папагиро ошкор мекард ва онҳоро водор месохт, ки аз он нафрат кунанд ва аз он канора ҷӯянд; вале бисёре он қадар дар худписандии хеш доноянд, ки эҳсос намекунанд, ки ба ҷустуҷӯи фурӯтанонаи Худо ниёз доранд, то ба ҳақиқат роҳнамоӣ гарданд. Гарчанде аз маърифати худ фаҳр мекунанд, онҳо ҳам аз Навиштаҳо ва ҳам аз қудрати Худо беҳабаранд. Ба онҳо василае лозим аст, то вичдони худро ором созанд, ва онҳо он чизи аз ҳама камтар рӯҳонӣ ва хоркунамандаро меҷӯянд. Он чи онҳо мехоҳанд, усуле барои фаромӯш кардани Худост, ки ҳамчун усули ба ёд овардани Ё қабул шавад. Папагӣ барои қонеъ сохтани ниёзҳои ҳамаи инҳо хеле мувофиқ аст. Он барои ду гурӯҳи инсонҳо омода шудааст, ки қариб тамоми ҷаҳонро фаро мегиранд, — онҳое ки мехоҳанд бо шоистагҳои худ наҷот ёбанд, ва онҳое ки мехоҳанд дар гуноҳҳои худ наҷот ёбанд. Дар ин ҷо сирри қудрати он аст.»

«Рӯзи торикии бузурги фикрӣ барои муваффақияти папагарӣ мусоид нишон дода шудааст. Ҳанӯз нишон дода хоҳад шуд, ки рӯзи рӯшноии бузурги фикрӣ низ барои муваффақияти он ба ҳамон андоза мусоид аст. Дар асрҳои гузашта, вақте ки одамон бе Каломи Худо ва бе дониши ҳақиқат буданд, чашмони онҳо баста буд, ва ҳазорон нафар ба дом афтоданд, бе он ки тӯреро, ки барои пойҳояшон паҳн шуда буд, бубинанд. Дар ин насл бисёранд касоне, ки чашмонашон аз дурахши андешаҳои инсонӣ, аз «илме, ки бардурӯғ чунин номида шудааст», хира мегардад; онҳо тӯрро дарк намекунанд ва ба он ҳамон қадар осон медароянд, гӯё ки чашмбаства бошанд. Худо ирода кардааст, ки қувваҳои фикрии инсон ҳамчун атое аз Офаридгораи нигоҳ дошта шаванд ва дар хизмати ҳақиқат ва адолат ба кор бурда шаванд; аммо вақте ки такаббур ва шӯҳратпарастӣ парвариш меёбанд ва одамон назарияҳои худро аз Каломи Худо боло мегузоранд, он гоҳ зеҳн метавонад аз нодонӣ зиёни бештар расонад. Ҳамин тавр, илми бардурӯғи замони ҳозира, ки имонро ба Китоби Муқаддас суи мегардонад, дар омода сохтани роҳ барои пазируфтани папагарӣ бо шаклҳои дилфиреби он, ба ҳамон андоза муваффақ хоҳад буд, чунон ки маҳдуд сохтани дониш дар кушодани роҳ барои бузургшавии он дар Асрҳои Торик муваффақ буд.»

«Дар ҳаракатҳое, ки ҳоло дар Иёлоти Муттаҳида барои ба даст овардани пуштибонии давлат аз муассисаҳо ва расму одатҳои калосо ҷараён доранд, протестантҳо аз пайи қадамҳои папистҳо мераванд. Балки бештар аз ин, онҳо дарро барои он мекушоянд, ки папагӣ дар Амрико протестантӣ он ҳукмроние, ки дар Ҷаҳони Қадим аз даст додааст, боз ба даст оварад. Ва он чи ба ин ҳаракат аҳамияти боз ҳам бештар мебахшад, ҳамин воқеият аст, ки ҳадафи асосии дар назар дошта ин иҷрой гардонидани риояи якшанбе аст — одате, ки аз Рум сарчашма гирифтааст ва он онро аломати ҳокимияти худ медонад. Ин рӯҳи папагӣ аст — рӯҳи мутобиқ шудан ба урфу одатҳои дунявӣ, арҷгузорӣ ба анъанаҳои инсонӣ болотар аз аҳкоми Худо, — ки ба калосоҳои протестантӣ нуфуз мекунад ва онҳоро мебарад, то ҳамон кори боло бардоштани якшанберо анҷом диҳанд, ки папагӣ пеш аз онҳо анҷом додааст.

«Агар хонанда бихоҳад василаҳоеро, ки дар набард ба наздикӣ фарорасанда ба кор бурда хоҳанд шуд, дарк намояд, танҳо бояд сабти воситаҳоеро пайгирӣ кунад, ки Рум дар асрҳои гузашта барои ҳамон мақсад ба кор бурда буд. Агар ӯ бихоҳад бидонад, ки папистҳо ва протестантҳо дар иттиҳод бо касоне ки ақидаҳои онҳоро рад мекунанд чӣ гуна рафтор хоҳанд кард, бигзор рӯҳияро бубинад, ки Рум нисбат ба шанбе ва ҳомиёни он зоҳир карда буд.»

«Фармонҳои подшоҳӣ, шӯроҳои умумӣ ва қарорҳои калисой, ки бо қудрати дунявӣ пуштибонӣ мешуданд, ҳамон зинаҳое буданд, ки тавассути онҳо иди бутпарастӣ дар ҷаҳони масеҳӣ ба мақоми иззат расид. Аввалин тадбири оммавӣ, ки риояи якшанберо маҷбурӣ мегардонид, қонуне буд, ки Константин қабул кард. (A.D. 321) Ин фармон аз сокинони шаҳрҳо талаб мекард, ки дар “рӯзи мӯҳташами офтоб” истироҳат кунанд, аммо ба аҳли деҳот иҷозат меод, ки қорҳои кишоварзии худро идома диҳанд. Гарчанде ки он дар асл қонуни бутпарастӣ буд, император пас аз қабули зоҳирии масеҳият онро ба иҷро даровард.»

Азбаски фармони шоҳона ҷойгузини кофии ҳокимияти илоҳӣ набуд, Евсевий, устуқе, ки талаби хушнудии шоҳзодагонро мекард ва дӯсти махсусу маддоҳи Константин буд, ин иддаоро пеш гузошт, ки Масеҳ шанbero ба якшанбе интиқол додааст. Барои исботи ин таълимоти нав аз Навиштаҳо ҳеҷ гуна шаҳодате оварда нашуд. Худи Евсевий ноогоҳона ботилии онро эътироф мекунад ва ба муаллифони ҳақиқии ин тағйирот ишора менамояд. Ӯ мегӯяд: «Ҳама чизҳое, ки иҷро кардани онҳо дар рӯзи шанбе вазифа буд, мо онҳоро ба Рӯзи Худованд интиқол додем».—Robert Cox, *Sabbath Laws and Sabbath Duties*, page 538. Аммо далели якшанбе, ҳарчанд беасос буд, мардумро дар поймол кардани шанbei Худованд ҷасуртар сохт. Ҳамаи онҳое ки меҳостанд аз ҷониби ҷаҳон эҳтиром ёбанд, ин иди маъмулиро пазируфтанд.

«Чун папагӣ устуворона барқарор гардид, кори болобардории рӯзи якшанбе идома дода шуд. Муддате мардум, вақте ки дар калисо ҳозир намешуданд, ба қорҳои кишоварзӣ машғул буданд, ва рӯзи ҳафтум ханӯз ҳам ҳамчун шанбе ба ҳисоб мерафт. Аммо тадричан тағйирот ба амал оварда шуд. Ба касоне ки мансаби муқаддас доштанд, манъ карда шуд, ки рӯзи якшанбе оид ба ягон баҳси шаҳрвандӣ ҳукм бароранд. Чанде пас ба ҳамаи ашхос, новобаста аз мартабаашон, амр карда шуд, ки аз меҳнати оддӣ худдорӣ намоянд, вагарна озодон бо ҷарима ва хизматгори бо тозиёна ҷазо дода мешуданд. Баъдтар фармон дода шуд, ки сарватмандон бо аз даст додани нисфи молу мулкашон ҷазо дода шаванд; ва дар ниҳоят, агар ҳамоно саркашӣ кунанд, ба ғуломӣ андохта шаванд. Табақаҳои поёни бояд ба бадарғаи абадӣ гирифта мешуданд.»

«Муъҷизаҳо низ ба қор гирифта мешуданд. Аз ҷумлаи дигар аҷоиб чунин ривоят карда мешуд, ки чун деҳқоне, ки ният дошт рӯзи якшанбе киштзори худро шудгор кунад, сипари оҳанин плуги худро тоза менамуд, он оҳан дар дасти ӯ саҳт часпид, ва ӯ онро ду сол бо худ мегардонид, «бо дарди бисёр шадид ва шармандагии ӯ». —Francis West, *Historical and Practical Discourse on the Lord's Day*, page 174.»

Баъдтар папа дастур дод, ки қоҳини ҷамоат онҳоеро, ки рӯзи якшанbero вайрон мекунанд, насихат намояд ва онҳоро водор созад, ки ба калисо раванд ва дуоҳои худро

ба ҷо оваранд, мабодо бар худ ва бар ҳамсоиягони хеш ягон мусибати бузурге фуруд оваранд. Як шӯрои калисой ин далелро пеш гузошт, ки аз он баъдан ба таври васеъ истифода мешуд, ҳатто аз ҷониби протестантҳо низ, ки азбаски баъзе одамон ҳангоми меҳнат кардан дар рӯзи якшанбе аз барқ зада шуда буданд, пас он бояд рӯзи шанбе бошад. «Ошкор аст», — гуфтанд уламои олимаком, — «ки норизони Худо аз безътиноии онҳо нисбат ба ин рӯз то чӣ андоза бузург буд». Сипас муроҷиате ба амал омад, то коҳинон ва хизматгорон, подшоҳон ва мирон, ва ҳамаи аҳли имон «бо тамоми кӯшишу ғамхории худ амал намоянд, то ин рӯз ба иззату икромии худ барқарор карда шавад ва, барои обрӯи масеҳият, дар оянда бо парҳезгории бештар риоя гардад».—Thomas Morer, Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord's Day, page 271.

Азбаски қарорҳои шӯроҳо нокифоя будани худро собит менамуданд, аз ҳокимияти дунявӣ илтимос карда шуд, ки фармоне содир намояд, то ба дилҳои мардум даҳшат афканда, онҳоро маҷбур созад, ки аз меҳнат дар рӯзи якшанбе худдорӣ кунанд. Дар як синоде, ки дар Рум баргузор гардид, ҳамаи қарорҳои пешина бо қувват ва тантанаи бештар аз нав тасдиқ карда шуданд. Онҳо ҳамчунин ба қонуни калисой дохил карда шуда, аз ҷониби ҳокимияти шахрвандӣ дар қариб тамоми ҷаҳони масеҳият ба иҷро дароварда мешуданд. (Ниг. Heylyn, History of the Sabbath, pt. 2, ch. 5, sec. 7.)

«Бо вучуди ин, набудани асоси Китобӣ барои нигоҳдории якшанбе сабаби на каме шармандагӣ мегардид. Мардум ҳаққи устодони худро зери суол мебарданд, ки чӣ гуна онҳо метавонистанд изҳороти қатъии Яхуваро, ки мегӯяд: “Рӯзи ҳафтум — шанбеи Худованд Худои туст”, як сӯ гузошта, рӯзи офтобро гиромӣ доранд. Барои ҷуброни набудани шаҳодати Китоби Муқаддас, чораҳои дигари сохта зарур гардиданд. Як тарафдори ғайратманди якшанбе, ки тақрибан дар поёни асри дувоздаҳум аз калисоҳои Англия дидан карда буд, аз ҷониби шохидони амин ба ҳақиқат муқовимат дид; ва кӯшишҳои ӯ то он дараҷа бенатича буданд, ки ӯ барои муддате кишварро тарк кард ва дар ҷустуҷӯи василае баромад, то таълимоти худро таҳмил намояд. Вақте ки ӯ бозгашт, ин норасоӣ баргараф гардида буд, ва дар қорҳои баъдии худ ӯ ба муваффақияти бештар ноил шуд. Ӯ бо худ як тӯмаре овард, ки гӯё аз ҷониби Худо Таоло буд ва фармони лозимро барои риояи якшанбе дар бар дошт, ҳамроҳ бо таҳдидҳои даҳшатнок, то нофармононро ба тарс андозад. Гуфта мешуд, ки ин санади гаронбаҳо — қалбакие ба ҳамаи андоза пасту разил, ки худ муассисае, ки онро пуштибонӣ мекард, — аз осмон фуруд омадааст ва дар Ерусалим, бар қурбонгоҳи муқаддаси Шимъун, дар Ҷулҷӯто, ёфта шудааст. Аммо дар асл, қасри понтификии Рум сарчашмае буд, ки он аз он ҷо баромада буд. Фиребҳо ва сохтакориҳо барои пешбурди қудрат ва шукуфоии калисо дар ҳамаи асрҳо аз ҷониби иерархияи папавӣ амали ҷоиш шумурда шудаанд.»

«Ғалтак қорро аз соати нӯҳум, яъне аз соати сеи баъд аз зӯҳри рӯзи шанбе, то тулӯи офтоби рӯзи душанбе манъ мекард; ва эълон шуда буд, ки салоҳияти он бо мӯъҷизаҳои бисёр тасдиқ гардидааст. Гуфта мешуд, ки шахсоне, ки баъд аз соати муқарраршуда қор мекарданд, ба фалаҷ гирифта мегардиданд. Як осиебон, ки кӯшиш кард ғаллаи худро орд кунад, ба ҷойи орд дид, ки ҷӯйборе аз хун берун меояд, ва ҷархи осие, бо вучуди шиддати ҷараёни об, аз ҳаракат бозмонд. Зане, ки ҳамирро дар танӯр ниҳод, ҳангоме ки

онро берун овард, дид, ки он хом мондааст, ҳарчанд танӯр бисёр тафсон буд. Зани дигаре, ки дар соати нӯҳум ҳамиро барои нонпазӣ омода карда буд, вале қарор дод онро то рӯзи душанбе қанор гузорад, рӯзи дигар дарёфт, ки он бо қудрати илоҳӣ ба нонҳо табдил ёфта, ғуфта шудааст. Марде, ки баъд аз соати нӯҳум дар рӯзи шанбе нон ғуфт, ҳангоме ки субҳи рӯзи дигар онро шикаст, дид, ки аз он хун қорӣ шуд. Бо чунин бофтаҳои маҳол ва ҳурофотии худ тарафдорони рӯзи якшанбе мекушиданд муқаддасияти онро устувор созанд. (Ниг. Roger de Hoveden, *Annals*, ҷ. 2, саҳ. 526–530.)»

«Дар Шотландия, чунон ки дар Англия, эҳтироми бештар нисбат ба рӯзи якшанбе тавассути пайвастании қисми муайяне аз шанбеи қадим ба он таъмин карда шуд. Аммо вақти лозим барои муқаддас нигоҳ дошта шудан ғуноғун буд. Фармони подшоҳи Шотландия эълон мекард, ки «рӯзи шанбе аз соати дувоздаҳи нисфирӯзӣ бояд муқаддас ҳисобида шавад», ва ҳеҷ кас, аз он вақт то субҳи рӯзи душанбе, набояд ба қорҳои дунявӣ машғул гардад.—More, саҳифаҳои 290, 291.

«Бо вучуди ҳамаи кӯшишҳо барои барқарор сохтани муқаддасияти рӯзи якшанбе, ҳуди папагарон ошқоро ба қудрати илоҳии шанбе ва ба пайдоиши инсонии он ниҳоде, ки онро иваз карда буд, иқрор намуданд. Дар асри шонздаҳум яке аз шӯроҳои папавӣ ба таври равшан эълон кард: “Бигзор ҳамаи масеҳиён дар хотир дошта бошанд, ки рӯзи ҳафтум аз қониби Худо тақдир ёфтааст ва на танҳо аз қониби яҳудиён, балки аз қониби ҳамаи дигароне низ, ки худро парастандаи Худо меҳисобанд, пазируфта ва риоя шудааст; ҳарчанд мо, масеҳиён, шанбеи онҳоро ба Рӯзи Худованд иваз кардаем.” — Ibid., саҳифаҳои 281, 282. Онҳое ки ба шарияти илоҳӣ дастдарозӣ мекарданд, аз моҳияти қори худ беҳабар набуданд. Онҳо қасдан худро болотар аз Худо меғузоштанд.»

«Намунаи равшани сиёсати Рум нисбат ба онҳое ки бо вай ихтилоф доштанд, дар таъкиботи тӯлонӣ ва ҳунини валденсийн дида шуд, ки баъзеи онҳо рӯзи шанbero риоя мекарданд. Дигарон низ ба сабаби вафодории худ ба аҳкоми қорум ба ҳамин монанд азоб кашиданд. Таърихи қалисоҳои Ҳабаша ва Абиссиния маҳсусан аҳамиятнок аст. Дар миёни тирагии асрҳои торик, масеҳиёни Африқои Марказӣ аз назарҳо пинҳон монданд ва қорон онҳоро фаромӯш кард, ва дар тӯли қарнҳои бисёр онҳо дар амалӣ намудани имони худ аз озодӣ барҳӯрдор буданд. Аммо болохира Рум аз мавҷудияти онҳо огоҳ шуд, ва императори Абиссиния дере нагузашта фирефта шуд, то попро ҳамчун ноиби Масеҳ эътироф кунад. Имтиёзҳои дигар низ аз қаси он дода шуданд.»

«Фармоне содир карда шуд, ки қорҳои шанбе тахти сахттарин қазоҳо манъ карда шавад. (Нигаред ба Michael Geddes, *Church History of Ethiopia*, саҳ. 311, 312.) Аммо зулми папавӣ ба зудӣ ба юге чунон тоқатфарсо табдил ёфт, ки ҳабашийн тасмим гирифтанд онро аз қарданҳои худ бишкананд. Қас аз муборизае дахшатнок, римийн аз сарзамини онҳо ронда шуданд, ва имони қадим барқарор гардид. Қалисоҳо аз озодии худ шодмон шуданд, ва онҳо ҳеҷ гоҳ дарсеро, ки дар қорай фиреб, таассуб ва қудрати истибдоии Рум омӯхта буданд, фаромӯш накарданд. Дар қаламрави танҳою қудои худ, онҳо қонё шуданд, ки бимонанд, дар назари боқии қорони масеҳият ношинохта.»

«Қалисоҳои Африқо рӯзи шанbero ҳамон ғуна нигоҳ медоштанд, ки қалисои папай пеш аз муқтадии қомилӣ худ нигоҳ медошт. Дар ҳоле ки онҳо рӯзи ҳафтумро аз рӯи итоат ба

аҳкоми Худо риоя мекарданд, дар рӯзи якшанбе мувофиқи одати калисо аз меҳнат худдорӣ менамуданд. Вақте ки Рум қудрати олиро ба даст овард, барои боло бурдани рӯзи худ шанбеи Худоро поймол кард; аммо калисоҳои Африқо, ки қариб як ҳазор сол пинҳон буданд, дар ин муртадӣ шарик нагардиданд. Вақте ки онҳо ба зери тасарруфи Рум оварда шуданд, маҷбур карда шуданд, ки шанбеи ҳақиқиро канор гузошта, шанбеи козибро боло бардоранд; вале ҳамин ки истиқлолияти худро боз ба даст оварданд, онҳо ба итоат ба аҳкоми чорум баргаштанд.

«Ин сабтҳои гузашта ба таври равшан адовати Румро нисбат ба шанбеи ҳақиқӣ ва ҳомиёни он, инчунин василаҳоеро, ки вай барои гирифтани муассисаи офаридаи худ ба қор мебарад, ошкор месозанд. Каломи Худо таълим медиҳад, ки ин саҳнаҳо бори дигар такрор хоҳанд ёфт, ҳангоме ки католикҳои румӣ ва протестантҳо барои баланд бардоштани мақоми якшанбе муттаҳид хоҳанд шуд.

Пешгӯии Ваҳй 13 эълон мекунад, ки қудрате, ки бо ҳайвони дорои шохҳои баррамонанд муаррифӣ шудааст, «замин ва сокинони онро» водор хоҳад кард, ки ба папагӣ сачда оваранд, ки дар он ҷо бо ҳайвоне «монанди паланг» рамзгузори шудааст. Ҳайвони дорои ду шох ҳамчунин бояд «ба сокинони замин» бигӯяд, ки «барои ҳайвон сурате бисозанд»; ва илова бар ин, ӯ бояд ба ҳама, «хурдону бузургон, сарватмандону камбағалон, озодону ғуломон», амр диҳад, ки нишони ҳайвонро қабул намоянд. Ваҳй 13:11–16. Нишон дода шудааст, ки Иёлотӣ Муттаҳида он қудратест, ки бо ҳайвони дорои шохҳои баррамонанд муаррифӣ шудааст, ва ин пешгӯӣ ҳангоме ба амал хоҳад омад, ки Иёлотӣ Муттаҳида риояи рӯзи якшанберо, ки Рум онро ҳамчун эътирофи махсуси волоияти худ талаб мекунад, маҷбурӣ хоҳад гардонид. Аммо дар ин эътиромгузори ба папагӣ Иёлотӣ Муттаҳида танҳо нахоҳад буд. Нуфузи Рум дар кишварҳое, ки замоне ҳукмронии ӯро эътироф мекарданд, ҳанӯз аз он бисёр дур аст, ки нобуд шуда бошад. Ва пешгӯӣ барқароршавии қудрати ӯро пешакӣ баён мекунад. «Ва яке аз сарҳои ӯро дидам, ки гӯё захмдор ба марг шуда бошад; вале қарохати марговараш шифо ёфт; ва тамоми ҷаҳон аз паси ҳайвон бо ҳайрат рафт». Ояти 3. Расонидани он қарохати марговар ба сукути папагӣ дар соли 1798 ишора мекунад. Баъд аз ин, мегӯяд пайғамбар, «қарохати марговараш шифо ёфт; ва тамоми ҷаҳон аз паси ҳайвон бо ҳайрат рафт». Павлус ошкоро баён мекунад, ки «марди гуноҳ» то омадани дуюм идома хоҳад кард. 2 Таслӯникиён 2:3–8. Ӯ то ҳуди поёни замон кори фиребро пеш хоҳад бурд. Ва ваҳйнавис низ, боз ба папагӣ ишора карда, эълон мекунад: «Ва ҳамаи сокинони замин ба ӯ сачда хоҳанд кард, онҳое ки номҳояшон дар дафтари ҳаёт навишта нашудааст». Ваҳй 13:8. Ҳам дар Дунёи Қадим ва ҳам дар Дунёи Нав, папагӣ дар он иззате, ки ба муассисаи якшанбе дода мешавад, ки танҳо бар ҳокимияти Калисои Рум таъя дорад, эътиром хоҳад дид.

«Аз миёнаҳои асри нуздаҳум инҷониб, толибони нубувват дар Иёлотӣ Муттаҳида ин шаҳодатро ба ҷаҳон пешкаш намудаанд. Дар рӯйдодҳое, ки ҳоло ба вуқӯъ мепайванданд, пешравиӣ босуръате ба сӯи иҷрои ин пешгӯӣ дида мешавад. Дар миёни омӯзгорони протестантӣ низ ҳамон даъвои ихтиёри илоҳӣ барои риояи якшанбе вучуд дорад, ва ҳамон камбуди далели Китоби Муқаддас, чунон ки дар миёни роҳбарони папавӣ, ки барои пур кардани ҷойи амри Худо мӯъҷизаҳо сохтаанд. Даъво бар он ки доварихои Худо бар одамон барои вайрон кардани шанбеи якшанбе нозил мегарданд, такрор хоҳад

шуд; аллакай ба таблиғи он оғоз шудааст. Ва ҳаракате барои маҷбурӣ гардондани риояи якшанбе босуръат нерӯ мегирад.»

«Калисои Рум дар зиракӣ ва ҳилагарии худ аҷоиб аст. Вай он чиро, ки бояд рӯй диҳад, дармеёбад. Вай мунтазири вақти худ меконад, зеро мебинад, ки калисоҳои протестантӣ бо пазируфтани шанбеи козиб ба ӯ эҳтиром мегузоранд ва омода мешаванд, ки онро маҳз бо ҳамон василаҳое қорӣ намоянд, ки худӣ вай дар рӯзгори гузашта ба кор мебурд. Онҳое ки нури ҳақиқатро рад мекунанд, ҳанӯз ҳам ёрии ин қудрате, ки худро маъсум меномад, хоҳанд чувт, то муассисаеро, ки аз вай сарчашма гирифтааст, боло баранд. То чӣ андоза вай бо омодагӣ ба кӯмаки протестантҳо дар ин кор хоҳад омад, ҳадс задан душвор нест. Кист, ки беҳтар аз роҳбарони папагӣ медонад, бо онҳое ки ба калисо итоат намеkunанд, чӣ гуна бояд рафтор кард?»

«Калисои католикии Рум, бо ҳамаи шохаву бахшҳои худ дар саросари ҷаҳон, як созмони азимро ташкил медиҳад, ки зери назорат қарор дошта, барои хидмат ба манфиатҳои курсии папагӣ тарҳрезӣ шудааст. Миллионҳо пайравони он, дар ҳар кишвари рӯйи замин, таълим дода мешаванд, ки худро дар итоат ва садоқат ба папа ӯҳдадор донанд. Новобаста аз миллат ё ҳукумати худ, онҳо бояд ҳокимияти калисоро болотар аз ҳар гуна ҳокимияти дигар шуморун. Ҳарчанд онҳо метавонанд савганд ёд кунанд, ки вафодорӣи худро ба давлат ба ӯҳда мегиранд, аммо пушти ин аҳди итоат ба Рум меистад, ки онҳоро аз ҳар гуна ӯҳдадорие, ки ба манфиатҳои он муҳолиф бошад, озод месозад.

«Таърих аз кӯшишҳои ҳунармандона ва пайгирони ӯ шаҳодат медиҳад, ки худро ба қорҳои миллатҳо роҳ диҳад; ва чун қойи пое ба даст оварад, барои пешбурди аҳдофи худ амал кунад, ҳатто агар ин боиси ҳалокати шохон ва мардум гардад. Дар соли 1204 Попи Инносенти III аз Петри II, подшоҳи Арагон, савганди ғайриоддӣи зеринро гирифт: “Ман, Пётр, подшоҳи арагонӣён, изҳор медорам ва ваъда медиҳам, ки ҳамеша ба хоҷаи худ, Поп Инносент, ба ворисони католикии ӯ ва ба Калисои Рум содиқ ва фармонбардор бошам, ва подшоҳии худро дар итоати ӯ содиқона нигоҳ дорам, имони католикиро ҳимоят намоям ва фасоди бидъатиро таъқиб кунам.” —John Dowling, *The History of Romanism*, b. 5, ch. 6, sec.»

«55. Ин бо даъвоҳо дар бораи қудрати понтифики Рум мутобиқат дорад, ки «барои ӯ ҷоиз аст императоронро аз мақом барканор кунад» ва «ки ӯ метавонад тобеонро аз байъати онҳо ба ҳокимони золим озод созад».—Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17.

«Ва бояд дар хотир нигоҳ дошта шавад, ки яке аз даъвоҳои ифтихоромези Рум он аст, ки вай ҳеҷ гоҳ тағйир намеёбад. Принципиҳои Григорий VII ва Иннокентий III ҳанӯз ҳам принциpleri Калисои католикии Рум мебошанд. Ва агар вай фақат қудрат медошт, онҳоро имрӯз низ бо ҳамон шиддате, ки дар асрҳои гузашта ба кор мебурд, амалӣ менамуд. Протестантҳо андак дарк мекунанд, ки ҳангоми пешниҳод кардани пазируфтани ёрии Рум дар қори боло бардоштани якшанбе, онҳо чӣ мекунанд. Ҳангоме ки онҳо бар иҷрои мақсади худ саҳт камар бастаанд, Рум дар пайи он аст, ки қудрати худро аз нав барқарор намояд, волоияти аз дастрафтаи худро бозпас гирад. Агар танҳо ҳамин принцип дар Иёлотии Муттаҳида муқаррар гардад, ки калисо метавонад қудрати

давлатро ба кор барад ё онро идора кунад; ки риояҳои динӣ метавонанд бо қонунҳои дунявӣ маҷбурӣ гардонида шаванд; ҳулоса, ки ҳокимияти калисо ва давлат бояд бар вичдон ҳукмронӣ кунад, пас пирӯзии Рум дар ин кишвар таъмин аст.»

«Каломи Худо аз хатари наздикшаванда огоҳӣ додааст; агар ба ин эътино нашавад, ҷаҳони протестантӣ танҳо он гоҳ мефаҳмад, ки мақсадҳои Рум дар асл чистанд, ки дигар барои гурехтан аз дом дер хоҳад шуд. Ё оромона ба қудрат меафзояд. Таълимоташ дар толорҳои қонунгузорӣ, дар калисоҳо ва дар дилҳои одамон таъсири худро мерасонанд. Ё биноҳои баланду азими худро барпо мекунад, ки дар махфигоҳҳои ниҳонии онҳо таъкиботҳои пешини ӯ такрор хоҳанд шуд. Пинҳонӣ ва бидуни он ки гумон баранд, ӯ нерӯҳои худро тақвият медиҳад, то вақте ки фурсати зарба заданаш фаро расад, мақсадҳои худро пеш барад. Ҳамаи он чи ӯ мехоҳад, мавқеи бартарӣ аст, ва ин аллакай ба ӯ дода мешавад. Ба зудӣ хоҳем дид ва хоҳем ҳис кард, ки мақсади унсури румӣ чист. Ҳар кӣ ба каломи Худо имон оварад ва ба он итоат намояд, ба ҳамин васила дучори маломат ва таъкибот хоҳад гардид». The Great Controversy, 563–581.